

דִּלְקַבֵּל סִידָא. סִבְר לְפִשְׁעִינָה בְּדַהֲבָא, אֲפִרֹּ לִיה רַבָּנָן: שְׂבָקִיָּה, דְּהִכִּי שְׁפִיר סָפִי, דְּמִיתְּחוּזוּ
 פְּאִדְוִתָּא דְּיָפָא (תרגום: מה הוא? אמר אבבי, ויש אומרים רב חסדא: זה בניין הורדוס. במה
 בנאו? אמר רבה: באבני שיש לבן ואפור. ויש אומרים: באבני שיש לבן שחור ואפור. הוציא
 שורה והכניס שורה כדי שיוכל לקבל סיד. חשב לטייחן בזהב, אמרו לו חכמים: הנה אותו, שכך
 יפה יותר, שהוא נראה כגלי הים).

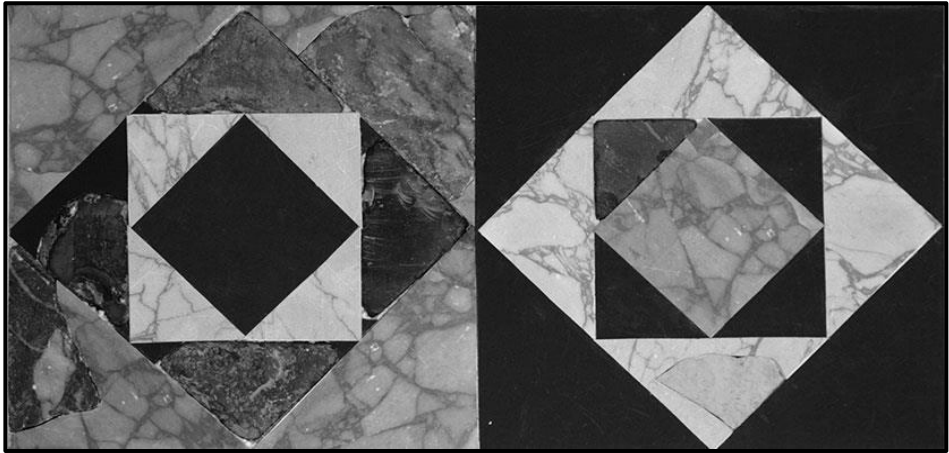
כיצד נראה השיש כגלי הים? רש"י מפרש כי השיש היה צבוע בצבעי הים – לבן, כחול וירוק.
 [שיישא] – שיש צבוע לא לבן ולא שחור אלא כעין ירוק בלע"ז בי"ש [ומרמרא] – שיש לבן, כוחלא
 – שיש צבוע ככחול.

אולם ב"ערוך השלם"¹ מפורש שרצפת העזרה הייתה עשויה מאבני שיש צבעוניות (נתן בן יחיאל,
 1926, עמ' 298):

ולפה נקרא שמה רצפה שהיה עשוי קרקע עזרה פאבני שיש חשובים קטנים פגועים הרבה
 והיו רצופין ונראין כאחד.

נראה כי מדובר בגוונים שונים של שיש טבעי ולא בשיש צבוע. לפי פירוש זה השיש היה בגוני אפור
 ושחור והדמיון היה לים כפי שהוא נראה בשעות סערה או רק בצורת הגלים, אך לא בצבע.

במאמר "מרצפים את העבר" (אברהם, 2017) נכתב על שחזור הריצוף שהיה בבית המקדש של
 הורדוס ועל התיאור התלמודי שמופיע גם בכתבי יוסף בן מתתיהו. את תוצאות המחקר הוא מביא
 בדוגמת הריצוף המוצגת באיור 13.

איור 13: דוגמה משוחזרת של ריצוף בית המקדש של הורדוס
 (דבירה, 2016)

בפרשת בהר נכתב: "וְאֶבֶן שֵׁשֶׁבִּית לֹא תִתֶּנּוּ בְּאַרְצְכֶם לְהִשְׁתַּחֲוֹת עֲלֶיהָ" (ויקרא כו, א). לפי רוב
 הפרשנים אבן משכית היא רצפת פסיפס וטעם האיסור הוא משום עבודה זרה, שהגויים היו נוהגים

1. מילון שנכתב במאה האחת עשרה בידי רבי נתן מרומי, 1035-1110, ועוסק במילים הקשות והזרות בתלמודים
 ובמדרשים.

לשים אבן מצוירת לפני העבודה הזרה שלהם והיו משתחווים על האבן לפני העבודה הזרה שלהם, ולכן התורה אסרה זאת. אולם רש"י מסביר טעם אחר לאיסור זה בפירושו למסכת מגילה (כב ע"ב) "שלא יעשו רצפת אבנים בבית הכנסת דוגמת של מקדש". מן התורה יש איסור לבנות רצפה כפי שהייתה בבית המקדש ולהשתחוות עליה בפישוט ידיים ורגליים. מכאן המנהג לשים חוצץ בזמן הכריעה בתפילת הימים הנוראים.

באגדה שפתחנו בה אפשר להסביר כי השיש הטהור הדומה למים שרבי עקיבא מתאר, הוא השיש הלבן והצח שהבוהק שלו דומה לבוהק של מים (איור 14). הסבר אחר יכול להיות כי דווקא השיש שראה רבי עקיבא בחיזיון דומה לשיש שהיה בבית המקדש של הורדוס שדומה לגלי הים, ואם כך החיזיון של הכניסה לפרדס יכול להיות קשור לחיזיון המתאר את בניית בית המקדש.

איור 14: מחצבת השיש הלבן בקררה, איטליה
(Delicious Italy, 2010)

מקורות

- אברהם, א' (2017). מרצפים את העבר. סגולה, 85, 20-27.
- דבירה, צ' (2016). שתי רצפות מתוך השבע ששוחזרו, פרויקט סינון הר הבית [תמונה].
<https://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-4851042,00.html>
- נתן בן יחיאל (1926). רצף. בתוך ספר ערוך השלם (מהדורה שנייה, כרך 7, עמ' 298-299). הוצאת "מנורה".

Delicious Italy. (2010). Carrara marble quarries [Image].

<https://www.deliciousitaly.com/tuscany-itineraries/carrara-marble-quarries>